

## הלכות שלוחין ושתפין פרק ו

א. שנים שהן נושאין ונותנין בממון השתפות אף על פי שהממון שלאחד מהן, הרי זו נקראת שתפות; ואם פחתו או הותירו, הרי הוא לאמצע. ויש להם להתנות בשכר ובהפסד, כל מה שירצו כמו שבארנו.

ב. אבל אם היה האחד בלבד הוא שנושא ונותן בממון השתוף אף על פי שהממון שלשניהם, הרי זו השתפות נקראת עסק; וזה הנושא ונותן נקרא מתעסק, שהרי הוא לבדו מתעסק במשא ומתן, ושתפו שאינו נושא ונותן, נקרא בעל המעות.

ג. תקנו חכמים שכל הנותן מעות לחברו להתעסק בהן יהיה חצי הממון בתורת הלואה, והרי המתעסק חייב באחריותו אף על פי שאבד באנס. והחצי האחר בתורת פקדון, והרי הוא באחריות בעל המעות, ואם אבד או נגנב החצי שלפקדון, אין המתעסק חייב לשלם; ולפיכך יהיה שכר זה החצי אם הרויחו, שלבעל המעות.

ד. ולפי תקנה זו, אי אפשר שיהיה השכר או ההפסד שלכל הממון לאמצע בשווה: שאם אתה אומר כן נמצא בעל המעות נוטל שכר חצי מעותיו שהן פקדון, ואינו עושה כלום, אלא זה המתעסק טורח לו בחצי שלפקדון מפני מעותיו שהלוהו, ונמצאו באין לידי אבק רבית.

ה. והיאך יעשו אם רצה להיות השכר או ההפסד לאמצע בשווה יתן למתעסק שכרו בכל יום ויום מימי השתפות, כפועל בטל שלאותה מלאכה שבטל ממנה. ואם היה לו עסק אחר כל שהוא להתעסק בו עם מעותיו שלזה, אינו צריך להעלות לו שכר כל יום ויום, אלא אפלו העלה לו דינר אחד בכל ימי השתפות, דיו; ואם פחתו או הותירו, יהיה לאמצע בשווה.

ו. וכן אם אמר לו כל הרוח יהיה לך, שלישו או עשיריתו בשכרך הואיל ויש לו עסק אחר, הרי זה מתר; ואם הפסידו, יפסיד מחצה. ואם היה זה המתעסק אריסו, והיה לו עסק אחר אינו צריך להעלות לו שכר כלל, שהאריס משעבד הוא לבעל השדה.

ז. ועוד תקנו חכמים שכל הנותן מעות לחברו להתעסק בהן, ופחתו או הותירו, ולא רצה לתן לו שכר עצמו בכל יום, ולא התנו ביניהן שם תנאי שיהיה שכר המתעסק באותו החצי שלפקדון שליש רוח הפקדון, שהוא שתות רוח כל הממון.

ח. לפיכך אם הרויחו, יטל המתעסק שני שליש הרוח: חצי הרוח שלחצי המעות שהן מלוה, ושתות הרוח בשכר שנתעסק בפקדון; נמצא הכל שני שליש הרוח. ויטל בעל המעות שליש הרוח. ואם פחתו, יפסיד המתעסק שליש הפחת: שהרי הוא חייב בחצי הפחת מפני שחצי המעות מלוה, ויש לו שתות בשכרו באותו החצי שלפקדון; נמצא שנשאר עליו מן הפחת שלישו. ובעל המעות יפסיד שני שליש הפחת.

ט. יש מי שטועה ואומר, שהנותן עסק סתם, אם יהיה שם שכר, יטל המתעסק חציו, ואם היה שם הפסד, יפסיד שליש; ואין הדבר כן, אלא אם התנו על דבר זה בפרוש. וכן אם התנו

שִׁיפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק מִחֶצֶה, וְאִם יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר יִטֹּל שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרוּחַ הָרִי זֶה מֵאֵתֶּר.

י. וְכֵן אִם הִתְנוּ שָׂאֵם יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר, יִטֹּל הַמִּתְעַסֵּק תְּשִׁיעִיתוֹ, וְאִם יִהְיֶה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד עֲשִׁירִיתוֹ הוֹאִיל וְהִתְנוּ שִׁיִּהְיֶה רוּחַ הַמִּתְעַסֵּק יֵתֵר עַל הַפֶּסֶדוֹ, תִּנָּאוּ קָיָם; וְתוֹסֶפֶת זֶה, הִיא כִּנְגֹד עֲמָלוֹ.

יא. וְרַבּוּתִי הוֹרוּ שְׂאִין תִּנָּאִי זֶה מוֹעִיל, אֲלֹא אִם כֵּן הִיָּה לַמִּתְעַסֵּק עֶסֶק אַחֵר; אָבֵל אִם אֵין לוֹ עֶסֶק אַחֵר, צָרִיךְ שִׁיִּהְיֶה שָׂכָר הַמִּתְעַסֵּק יֵתֵר עַל הַפֶּסֶדוֹ בְּשָׂתוֹת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, שְׁזֶה דְּבָר אֲסוּר הוּא, וְאֵין הַתִּנָּאִי מַעוֹלָם מוֹעִיל בּוֹ. וְלֹא יֵרָאֶה לִּי זֶה.

יב. הוֹרוּ רַבּוּתִי שָׂאֵם הִתְנוּ שִׁיטֹּל הַמִּתְעַסֵּק שְׁלוֹשָׁה חֻלְקִים מִן הַשָּׂכָר, וּבַעַל הַמַּעוֹת רְבִיעַ הַשָּׂכָר, נִמְצָא רְבִיעַ הַמַּעוֹת בְּלִבָּד בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן, וְשְׁלוֹשָׁה רְבָעִים בְּתוֹרַת מִלּוֹה; לְפִיכָךְ אִם הִיָּה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק שְׁלוֹשָׁה רְבִיעֵי הַהַפֶּסֶד פָּחוֹת שְׁלִישׁ הָרְבִיעַ, וְיִפְסִיד בַּעַל הַמַּעוֹת רְבִיעַ וְשְׁלִישׁ רְבִיעַ, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ כָּל הַהַפֶּסֶד.

יג. כִּיצַד: נָתַן לוֹ מֵאָה דִּינָרִים עַל תִּנָּאִי זֶה, וְחִסְרוּ אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים בַּעַל הַמַּעוֹת מִפְסִיד שְׂמוֹנֶה, וְהַמִּתְעַסֵּק מִשְׁלָם שְׁשָׁה עָשָׂר; וְעַל דֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם. כָּל חֻלְק שִׁישׁ לְבַעַל הַמַּעוֹת בַּשָּׂכָר אִם יֵשׁ שָׁם רוּחַ, נוֹטֵל כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ; וְאִם יֵשׁ שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד אוֹתוֹ הַחֻלְק וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁוֹ.

יד. נִמְצָאתָ לְמַד לְפִי מִדָּה זֶה, שָׂאֵם הִתְנוּ שִׁיטֹּל הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַשָּׂכָר אִם פָּחַתוֹ, לֹא יִשְׁלָם הַמִּתְעַסֵּק כָּלוּם: שֶׁהָרִי רְבִיעַ הַהַפֶּסֶד שֶׁהוּא חַיֵּב לְשָׁלֵם מִפְּנֵי הַמִּלּוֹה, יֵשׁ לוֹ כִּנְגֹדוֹ שְׁלִישׁ מֶה שִׁיטֹּל בַּעַל הַמַּעוֹת שֶׁהוּא רְבִיעַ; וְנִמְצָא זֶה כִּנְגֹד זֶה.

טו. וְכֵן אִם הִתְנוּ עַל הַפָּחַת, וְלֹא הִזְכִּירוּ הָרוּחַ אִם פָּחַתוֹ, פּוֹחַת הַמִּתְעַסֵּק כְּפִי מֶה שֶׁהִתְנוּ; וְאִם הוֹסִיפוּ נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֻלְק שֶׁהִיָּה מִפְסִיד, וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ מֶה שֶׁנֹּטֵל בַּעַל הַמַּעוֹת.

טז. כִּיצַד: הִתְנוּ שָׂאֵם יִהְיֶה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפָּחַת הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ, וְהַפָּחִיתוֹ מִשְׁלָם רְבִיעַ הַפָּחַת; וְאִם הוֹתִירוּ, נוֹטֵל מִחֶצֶה.

יז. וְאֵף עַל פִּי שְׂדֻכָּרִים אֵלּוּ שֶׁהוֹרוּ דְּבָרֵי טַעַם הֵם, אִם תִּלְךְ עַל דֶּרֶךְ זֶה, נִמְצָא הַמִּתְעַסֵּק אֲפָשָׁר שִׁיִּפָּחַת, וְיִטֹּל שָׂכָר. כִּיצַד: כִּגוֹן שֶׁהִתְנָה עָמוּ שִׁיטֹּל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשְׁבַּעַה בַּשָּׂכָר, וּפָחַתוֹ נִמְצָא נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשְׁבַּעַה יֵתֵר עַל זֶה הַהַפֶּסֶד.

יח. כִּיצַד: כִּגוֹן שֶׁפָּחַתוֹ שְׁבַעַה דִּינָרִים הָרִי הַמִּתְעַסֵּק אוֹמֵר לוֹ אֲנִי חַיֵּב לָךְ דִּינָר אֶחָד כְּפִי הַתִּנָּאִי, וְאַתָּה חַיֵּב לְשָׁלֵם לִי שְׁנַיִם שֶׁהֵן שְׁלִישׁ חֻלְק הַפְּקֻדוֹן; נִמְצָא בַּעַל הַמַּעוֹת חַיֵּב לָתֵן לוֹ דִּינָר בַּשָּׂכָר שֶׁהַפֶּסֶד שְׁבַעַה. וְאֵלּוּ הַפֶּסֶד אַרְבַּעַה עָשָׂר, הִיָּה חַיֵּב בַּעַל הַמַּעוֹת לָתֵן לוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין. וְזֶה תִּמְהָ גְדוֹל, וְדָבָר שְׂאִין הִדְעַת סוֹבְלָתוֹ; וְאֵין זֶה אֲצִלִּי אֲלֹא כְּמוֹ דְּבָרֵי הַחוּלָּים.

יט. אָבֵל הַדֶּרֶךְ וְהַדִּין הָאֵמֶת שִׁיִּרָאֶה לִּי, שֶׁכָּל שְׁיָרוּיַח הַמִּתְעַסֵּק אִם יִהְיֶה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַחֻלְק שֶׁהִיָּה מְרוּיַח. וְכֵן אִם הִתְנוּ עַל הַהַפֶּסֶד, וְהִרְוִיחוּ יִטֹּל כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֻלְק שֶׁהִיָּה מִפְסִיד, וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ חֻלְק חִבְרוֹ.

ב. נמצאת אומר לפי מדה זו, שאם התנו שיטל המתעסק רביע השכר, והפסיד הרי זה משלם שתות. ואם התנו שיפסיד רביע, והרויח נוטל מחצה. ועל דרך זו לא תמצא תמה, ויצא הדין בקו הצדק.